THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

251-253 Queen Street West — Telephone Adelaide 3967

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mai Matter at C.P.O. Toronto, Ontario January 22nd, 1913

מוזען מיר זיין דאס אויך פאר די רעדנער פון דער נעשיכטע

אויף אן אנדער זייט אין דיזער צייטונג כרענגען מיר אן איבער־זעצונג פון אן אינטערוויו מיט דעם בעלגישען סענאטאר לא פאנטיין, פער־עפענטליכט אין דער ענגליש־אידישער וואכענשריפט „אמעריקען היברו", וועלכע איז פול מיט אפטימיזם. בנ־גע די רעזולטאטען פאר אידישע רעכט נאך דער מלחמה. און עס איז זעלבסטפערשטענדליך, דאס לא פאנטיין, אלס בעלגישער דיפלאמאט, זאל דיזען אפטימיזם צוזאמענבינדען מיט׳ן זיעג פון די אלאאירטע מעכטע.

דער אינטערוויו ווי שמייכלענד ע רזאל ניט זיין, האט אבער איין פונקט, וועלכעס מוז ארויסרופען אונצופריעדענהייט, ווייל דאס צייגט, אז אפילו אונזערע בעסטע פריינד קענען ניט צישטימען צו דער פאלשטענדי־גער אידישער בעפרייאונג.

רעדענדיג וועגען דעם ציוניזם, האט דיזער בעקאנטער דיפלאמאט צו זאגען, אז „די עטאבלירונג פון א אידישען שטאאט אין ארץ ישראל, ווי עס וויל האבען דער ציוניזם, וועט זיין א פערלוסט פאר׳ן וועלט־פראגרעס. ווייל די בעסטע פון דער אידישער האסע וועלען דאך פאר׳ן שטאאט אויסגענומען ווערען". דער בעלגישער סענאטאר, וועלכער וואלט ניט וועלען אז די וועלט זאל פערלוירען די אידען, איז אבער פאר דעם, אז פאלעסטינא זאל ווערען דער צענטער פון אידישער קולטור, דראמא און מוזיק, ווייל פון דעם וועלען פראפיטירען אי די אי־דען און אי די קריסטען.

ווי אלס דיזער גרעדאנק פון א קולטור צענטער זאל ניט זיין, ווייל אייגענטליכער פאטער זיינער איז דאך אחד העם, דער בעגרינדער פונ׳ם קולטורעלען ציוניזם, איז דאך לא פאנטיינס בעהויפטונג אינטערעסאנט מיט דעם, וואס זי קומט פון א ניט־איד, וועלכער וואלט וועלען זעהן דאס אידישע פאלק מעבעדיג אונטער בעסערע בעדינגונגען.

די אידישע בעפרייאונג קען ער אבער ניט זעהן אלס א זאך און פאר זיך זעלבסט, ווייל די אידען זענען בערעכטיגט צו פיהרען אזא וועלבסטשטענדיג לעבען ווי עס פיהרען עס אלע אנדערע פעלקער, נאר ווייל דאס איז די אינטערעסען פונ׳ם פראגרעס, און ווען א פאלשטענ־דיגע זעלבסטשטענדיגקייט צייגט זיך איהם ארויס אלס געגען דעם פראג־רעס און וועלט־אינטערעסען, וועגט איבער דאס לעצטע.

אן עקאנאמישער שטאאט וועט אבציהען ציפיעל אידען, וועט אוועק־נעהמען, ווי אידען זענען אמאהל כאראקטעריזירט געווארען — דאס זאלן פון דער ערד, און דער פראגרעס מוז דארוים זיין געגען דעם, א קולטור צענטער אבער וועט וועניג כחות אויסגענעהמען, — דאס קען דער פראגרעס ערלויבען.

דאס ווערט קלאהר פון לא פאנטיינס געשפרעך, און דארום איז עס אינטערעסאנט, ווייל דאס צייגט ווי אזוי אפילו די בעסערע וועלט קוקט אויף אונז, א בליק, וועלכער איז שוין ביי פיעלע געלעגענהייטען ער־קלערט געווארען אין די ווערטער, „אז מיר זענען דאס אויל אויף די רע־דער פון דער געשיכטע".

לא פאנטיינס אינטערוויו האט געצייגט, אז דיזער בליק אויף אונז הערשט נאך אלעס אין די בעסערע קרייזען פון דער וועלט, און אז מען זעהט נאך אלעס, אז אידען האבען א געוויסע מיסיע צו ערפילען — די מיסיאן פון קולטור־טרעגער פאר דער וועלט.

טרייעריג געגוג!

די טרויעריגע לאגע פון די גאליציאנער אידען

ווען די ערשטע ידיעות וועגען דיזע צרות, דאך ווערען זיי פארגעזעצט מיט זייער גאנצער ביטערקייט.

מען קען קיינמאהל ניט ערוואַרטען, אז ווען א שונא קומט אריין אין א לאנד, זאל ער זעהר פריינדליך בעהאנדלען די ארטיגע בעפעלקערונג, אבער דאך ווערט פון אלעמען בעמידהט, ציפיעל ניט אנצוטרעטען איהר. אזוי איז מיט אלעמען, אנדערש איז אבער מיט אידען.

דער טרויעריגער שיקזאל, וואס די אידען פון גאליציען האבען גע־האט צו דערטראגען, ביי רוסלאנדס ערשטער אינוואזיאן, איז שוין פון לאנג בעוואוסט, אבער ניט בעסער איז עס אויך יעצט ביי דער צווייטער אקופאציאן, אזוי מעלדעט אן אפיציעלער בעריכט פון דעם רוסישען זעמ־סטוואָ־פערבאנד:

„די מאטעריעלע לאגע פון די אידען האט זיך פערערגערט דורך דעם פערבאט פון פרייעס בעוועגען זיך, דורך די געגרינדעטע זעמסטוואָ־פערקויפס־שעלעס און דורך די גרויסע שטייערען, איז דער גאנצער אי־דישער האנדעל דערשלאגען. אין א טייל ערטער האט מען די אידען פערבאטען צו האנדלען מיט ברויט, ווייל זיי האבען נישט געוולאט טרייבען קיין האנדעל אויף אום שבת. בעזונדערס טרויעריג איז די לאגע פון די אידישע האנדווערקער.

דער זעמסטוואָ־פערבאנד האט אין פיעלע מקומות געגרינדעט שפייזהאלען, וועלכע שטעהען אבער אונטער דער השגחה פון פער־זאגען, וועלכע ווערען בעשטעטיגט און זענען אונטערוואָרפען די מיליי־טער־בעהערדען און וועלכע מאכען די אידען אונמעגליך צו בענוצען זיך מיט דער דאזיגער אינסטיטוציע. עס קומען אהין נור אזלכע אידען, וועלכע עס קומט שוין אויס צו שטארבען אויף דער גאס פאר הונגער. א חוץ דעם דארפען די שפייזהאלען בענוצט ווערען אומזיסט נור פון דער נישט ארבייטספעהיגער בעפעלקערונג, די אידען זענען אבער אומע דום פעררעכענט צו די ארבייטספעהיגע און מען געברויכט זיי נור צו אזעלכע ארבייטען ווי נאסען קעהרען, רייניגען די גאסען און דאס גלייכען און אזעלכע „ארבייטער" ווערען בכלל נישט בעצאהלט. אין טארנאָפּאָל למשל טרייבט מען צו אזעלכע ארבייטען צוזאמען טעגליך 5,600 אידען אלט און יונג, געזונטע און קראנקע. ווען עס האנדעלט זיך אבער וועגען בעצאהלטער ארבייט, געהמט מען קיין אידען נישט אן, כאטש זיי מעלדען זיך אין מאסען אפילו צו די שווערסטע ארבייטען.

דער פערבאנד האט אויך געגרינדעט בילליגע פערקויפסשטעלעס פאר דער נויטליידענדער בעפעלקערונג. אין א טייל שטעדט אבער איז גאנץ פשוט פערבאטען געווארען די דאזיגע געשעפטען צו פערקויפען סחורות פאר אידען, אין אנדערע ווערען די וויכטיגסטע סחורות פער־קויפט נור אום שבת, ווען אידען קומען נישט.

אין די קינדערהיימען פון פערבאנד ווערען דוקא פון די דאר־

בעריהמטער בעלגישער סענאטאר זעהט א ליכטיגע צוקונפט פאר אידען

איז איינשטימיג מיט א קולטורעלען ציוניזם אבער ניט מיט קיין פאליטישען ווייל דאס וועט דער וועלט בערויבען פונ׳ם אידענס פעהיגקייטען.

וואס זיינען די אויסזיכטען פאר די אידען אויף נאך דער מלחמה, וועלכע פאר דערונגען זיינען ווינשענסווערטה דאס אי דישע פאלק זאל ארויסשטעלען צו די פריע דענס פערהאנדלונגען אין אויך אויב אזעל כע פאדערונגען דארפען צוערשט פער־האנדעלט ווערען ביי א אידישען קאנגרעס וועגען דעם אלעמען איז איבערגעגעבען אין לעצטען נומער פון „אמעריקאן היברו" די מיינונג פון דעם בעלגישען סענאטאר העגרי לאפאנטיין.

דער סענאטאר איז מיט דער מיינונג אז נאך דער מלחמה וועט ווערען אויפגע לעבט דאס אידענטהום אין מזרח; דאס דאזיגע אידענטהום וועלבעס איז געווען פערשקלאפט פאר הונדערטער יאהרען וועט אנפאנגען אויף דאס נייע בלוהען אין א לאנד וואו די ציוניסטישע און רעליגיע איינריכטונגען וועלען זיין בעזירט אויף די פרינציפען פון גלייכע רעכטע פאר אלע מענשען.

צו דער דאזיגער מיינונג איז סענא־טאר לאפאנטיין געקומען ניט גלאט אזוי הערפאר ווייל איהם ווילט זיך אז דאס זאל אזוי זיין, אין אויך איז דאס ניט קיין נביאות זאגערייי, זיין מיינונג האט דער סענאטאר בעגרינדעט אויף זיין לאנג יעהריגער ערפאהרונג און אין איירעפעאי־שער פאליטיק. סענאטאר לאפאנטיין איז שטענדיג געשטאנען אין פערבינדונג מיט דער איירעפעאישער דיפלאמאטיע, אין ניט נאר אליעב דעם וואס ער האט זיך מיט די דאזיגע דיפלאמאטען געקענט פערזעגליך, נאר דערפאר ווייל זיין אפי־ציעלע פאזיציע איז געווען אזעלכע אז ער האט אלע מאהל געוואוסט די „פאר וואסען" און „ווי אזוינען" וועלכע זיינען פארגעקומען אין די פערשיעדענע סכסוכים צווישען די גרויסע נאציאנען און אויך זיין הויפט מעטהאדען פון די דאזיגע קאביגע טען מיט וועלכע די אלע סכסוכים זיינען געשליכטעט געווארען, אפילו וועגען אזעל כע שטרייטפקייטען וואס די אויסערליכע וועלט האט קיינמאהל ניט געהערט, און אזוי אויך מיט דער אידען פראגע, האט דער סענאטאר אלע מאהל געהאפט אז סוף כל סוף וועט די שטענדיג ווייעדערהאלטע אידענטיטאטס אויפגע לעבט ווערען אין מזרח; דאס צוריק ווען סענאטאר לאפאנטיין האט בע־ווכט אמעריקא האט ער זיין ערשטע רעדע געהאלטען אין „סואדד פארק" אין דער ניו יארקער אינסטיטוט פון מיוזיק, ווען ער האט פער־שפראכען צו טהאן אלעס וואס עס וועט נאר זיין אין זיינע מעגליכקייטען אויסצו־ווירקען גלייכע רעכטע פאר אידען, אין יענע לענדער וואו זיי האבען דאס ניט. ער איז אלע מאהל געווען א שטענדיגער און פלייסיגער טהייער אויף דעם געביעט פון דער אידישער עמאנציפאציע און האט זיין נאנצען לעבען אגיטירט פאר אידישע רעכ־טע.

א געוויסער שרייבער האט מיט א קור־צער צייט כאראקטעריזירט די אידען אלס „די אייביגע בעלגער", סענאטאר לאפאנ־טיין זיינענדיג א בעלגיער און פיהלענדיג די ליידען פון זיין פאלק און די וועהטאגען פון זיין אייגענער פערטריבענער נשמה, האט בעשטעטיגט די דאזיגע אבשאצונג, ער האט ריכטיג געזעהען און אבגעשאפט וואס דאס מיינט זיין אין גלות, ער האט צוגעגעבען אז די אידישע טראגעדיע אין דער איצטיגער מלחמה מאכט בטול אלע ליידען פון די בעלגיער אונפאליאקען. ער האט אויך אנגעוויזען אויף דער מאדערנער ענדערונג וואס איז פארגעקומען אין דיא אידען — א פאלק וועמעס מיסיאן איז גע ווען צו פרעדיגען פריעדען אויף דער וועלט. געפינט מען איצט אין די רייהען אויף די שלאכטפעלדער קעמפענדיג מיט גבורות ווי די אמאליגע ספארטאנער, און דאך א מערקווירדיגע זאך איז, די פארב לינגע איבערקעהרעניש וועלכע איז פאר געקומען צווישען די רוסישע אידען — און ספעציעל צווישען די סאציאליסטען וואו פון די גרעסטע אינטערנאציאנאליסטען איז געווארען גאנץ ענגהערציגע נאציאנא ליסטען, און די מורא אז דער גייסט פון אינטערנאציאנאליזם וועלכער איז אזוי פערשפרייט צווישען די אידען זאל ניט אויסגעראטעט און פערניכטעט ווערען אין דער מלחמה, מיט׳ן שמאלהארציגען און בעגרענצטען נאציאנאליזם מאכט דעם דאזיגען סענאטאר צו זיין ניט אזוי שטארק בעגייסטערט פאר די אויסזיכטען אויף א טיגע קריסטליכע פרייהייט די אידישע קינדער אזוי גוט בעהאנדעלט ווי די אידישע. דאס שמעקט אבער נישט די פערוואלטערס, וואס זענען בעשטעטיגט פון די מיליטערבעהערדען און זיי ווענדען אן אלעס, די דאזיגע הייסען זאלען מוזען געשלאסען ווערען. הייסטיגען טאג געפינען זיך אין די דאזיגע הייסען אן ערך פון 1000 אידישע קינ־דער. אנדערע טויזענדער וואלגערען זיך ארום אין די גאסען. פון פער־גרעסערען אבער פון דער צאהל פון די הייסען קען מען אפילו נישט רעדען, ווייל עס וועט שוין גוט זיין ווען מען וועט נור לאזען די איצ־טיגע ווייטער עקזיסטענץ״.

דאס איז די לאגע פון די אידען אין גאליציען, ווי זי ווערט אפיציעל צוגעגעבען, וואו עס קומט זיי אויס איבערצולעבען די פערפאלגונגען פון דער דרייאייניגקייט — די פאליאקען, רוסישע ביוראקראטיע און די מילי־טערישע בעאמטע.

אידישען נאציאנאלען שטאאט אין פאלעס טינא.

דאס אויפלעבען פון אזא שטאאט, ענקט דער סענאטאר, איז מעגליך אז עס זאל זיין א פערלוסט פאר׳ן וועלטליכען פראגרעס ווייל אזא שטאאט וועט ארפען ארויסציהען אלע פעהיגסטע פון דער אידישער ראסע אהין צו יענעם שטאאט און דערפאר וועט די גרויסע וועלט בע־ייבט ווערען פון א געוויסען קלאס מענ־שען וועלכע האבען פיגורירט ביז איצט, און אהן וועלכע די וועלט קען קוים עק־זיסטירען.

אבער דער דאזיגער סענאטאר לאזט זיך ניט בענוגענען בלויז מיט דער אויבען געבראכטער מיינונג זיינען, וועגען א אי־דישען שטאאט, ער איז דוקא שטארק ענט־וויאסטיש וועגען דער אידעע פון ציוניזם און ער סימפאטיזירט זעהר שטארק מיט דער אידעע פון עטאבלירען א אידישען געגנטער פאר דער אידישער קולטור־אין ליטעראטור, וואו די אידישע דראמא און מוזיק זאל ווידער אויפלעבען און וועלכע וועט בערייכערען גלייכצייטיג די אידען אזוי גוט ווי די גוים אן אנדערע מוזאזע וועלכע מאכט דעם בעלגישען סע־נאטאר צו זיין אין סימפאטיע מיט ציו־ניסטישער בעוועגונג איז, ווי ער זאגט, „די אידעע איז איינע פון די גרעסטע רע־ליגיעזען וועלכע וועט אויפלעבען דיא זונדער פון ישראל עס איז איינע פון די לעבעדיגע בעוויזען אז דער אידישער גייסט, דער גייסט פון די מאקאבייער איז נאך ניט אבגעשטארבען און אז די אידעע העלפט צו פרעזערווירען און ווייטער ענט־וויקלען דאס וואס די עלטערען האבען גע שאפען. אבער כאטש דאס דאזיגע אויס־לעבען פון דעם אידישען נאציאנאליזם דריקט זיך איצט אויס אין די נאבעלע און גראוויע האנדלונגען אויף די שלאכטפעל־דער אין אייראָפּאַ, האט דאס אבער דיא טענדענץ אין זיך צו צושטערען די דרכים און וועלכע די אידען זיינען געגאנגען און דאס איז דער אינטערנאציאנאליזם, און דאס וועט זיין א פערלוסט וועלבען די דענ קענדע ניט אידישע וועלט וועט קיינמאל ניט מוחל זיין.

און כאטש סענאטאר לאפאנטיין איז א שטארקער „פראָ עליי" האט דאס אויהם ניט געשטערט צו פערדאמען די רוסישע רעגיערונג וועלכע האט פעראורזאכט אזוי פיעל צרות דעם אידישען פאלק.

אויף די אמעריקאנער זיינען אזא פאלק ווי זי ווייזען זיך מיר אויס צו זיין, האט דער סענאטאר געזאגט, נאך א לאנגער און איינדרוקספאלער קריטיק אויף אונזער אמעריקאנער צייווליזאציע. א פאלק וועלכעס איז פריינדליך און ווייך־הערציג צום שוואכען און הילפלאזען, פול מיט רחמנות צו די פייגעל, און צו די שטומע בהמות, און דער רעספעקט צו פרויען דערגרייכט אזש ביז צו דער מדרגה פון אמת׳ער מוטהיגקייט און בראוויקייט, אויב זיי בעוויצען דעם גערעכטיגקייטס געפיהל אויף אזוי פיעל וויפיעל די וועלט דענקט אז זיי בעזיצען. דאן וועלען זיי זיך עכט אנען צו האבען קאמערציעלע בעציהונגען מאכען אנלייהען, אדער פערקויפען סחורות צו רוסלאנד, ביז דאס דאזיגע לאנד וועט עס געבען צו די אידען — און צו די אלע אנדערע פעלקער וועלכע זיא האלט אונטערדריקט מיט איהרע געזעצען דאס פולע רעכט פון דעם איינצעלנעם און ביזגער. איך שאץ זעהר הויך דעם מוטה פון די אידישע באנקיערען וועלכע ווילען זיך ניט בעטהיליגען אין די הלואות פאר דער רוסישער רעגיערונג. עס דארפען ניט געמאכט ווערען קיין איינ־ציגע הלואות מעהר צו יענעם לאנד ביז איהר רעגיערונג וועט ניט אנערקענען די פאפיערען פון אן אמעריקאנעם בירגער ניט אכטעדיג צו וועלכער ראסע אדער רע ליגיע ער בעלאנגט. עס איז גוט בע־וואוסט אז א מאנדעלס אבמאך מיט די פעראיינינטע שטאאטען וואלט זעהר גערן אויפגענומען געווארען פונ׳ם רוסישען פאלק. דער אמעריקאנער אמ־באסאדאר אין פעטאגראד וויים די גאנצע אינדוסטריעלע לאגע און ער ווייסט וויא נויטיג עס איז פאר רוסלאנד צו האבען דעם אמעריקאנער האנדעל, און נעהמענ־דיג די אלע אומשטענדען אין אבבעטראכט קען מען זעהען וואס פאר א גלענצענדע געלעגענהייט עס האבען איצט די אידען פון אמעריקא צוזאמען מיט די יושר׳דיגע אמעריקאנער ארויסצושטעלען א פעראי־ינגטע פאדערונג צו רוסלאנד בטל צו מא בען אלע אויסנאהמס געזעצען קעגען אי־דען.

איך בין זיכער, האט דער סענאטאר געזאגט, דאס נאך דעם ווי די מלחמה וועט זיין פאראיבער וועלען די אליאירטע פון רוסלאנד ארויפצווינגען אויף איהר אז זי זאל געבען גלייכע פערזענליכע און ביר־גערליכע רעכטע פאר אלע איהרע אונטער טאנען. זיי זאלען בעאיינפלוסען רוס־לאנד צו געהן אויף׳ן וועג פון א פערגרע־סערטען ליבעראליזם, די דריי יאהר וואס רוסלאנד איז געווען פערבונדען מיט דיא בעסערע לענדער, פראנקרייך, איטאליען, גרויס בריטאניען און בעלגיען וועלען האָ בען אויסגעפלאסטעט א וועג. פאר דעם עהרענהאפטען פארבעסערען פון דעם אי־דישען פראבלעם. די אלטע אונטערדרי־קונג פון א ראסע וועט איינפאך זיין אונ מעגליך אונטער דער דער גייער אדרנונג, די ענגלישע דיפלאמאטיע וועלכע האט פערפעהלט צו ליטדערען די אידישע ליי־דען אין יאהר 1906 וועט זיך שוין מעהר ניט איבערחזר׳ן, און א טריאומפיהרענ־רע דעמאָקראטיע וועט פאלשטענדיג בע־פרייען דעם אידען פון דער גאנצער רעכט לאזיגקייט נאך דער דאזיגער קומענדער קאָנפערענץ.

סענאטאר לאפאנטיין האט נאך זעהר פיעל גערעדט וועגען דעם נייעם רוסלאנד און וועגען דעם נייעם אידענטהום. עס איז ביי איהם קיין ספק ניט דאס א נייע רוסלאנד מיינט אז די גאנצע עמיגראציע וועט אויפהערען. פונקט דאס האט פער שאפט זעהר פיעל זאָרגען דעם אנדערען טהייל פון רוסלאנד וועלכע האבען גע־וואלט זעהען די אידען אויסגעשלאסען פון רוסלאנד, אבער דערפאר מיינט דאס אויך אן אויפגעוועקט רוסלאנד מיט פערבעסערטער קולטורעלער און און עקאָ־נאמישער לאגע.

דער צוקונפטיגער היסטאריקער וועט ער וועט שרייבען וועגען דעם „נייעם רוס־לאנד" וועט ניט פערפעהלען אויסצו־ברענגען דעם פאקט דאס א גרויסען טהייל האט דאס נייע רוסלאנד צו פערדאנקען דעם קאמפף וואס די אידען האבען אנגע־פיהרט פאר פרייהייט, און די דאזיגע פאקטען וועלען בעצייבערען און בעלייב־טען די געשיכטע פון די אידען. וועלכע האָ בען אויסגעוויזען איבערמענשליכע כחות אין זייער קאמף נאך פרייהייט.

אויף דער פראגע אויב פויילען וועט אבהיטען די אידישע רעכטע אין פאל זי זאל קריגען אויטאנאמיע, האט דער סע־נאטאר געענטפערט אז די אידישע רעכטע דארפען גאראנטירט ווערען נאך איידער די אויטאנאמיע וועט געגעבען ווערען.

פערגעסט ניט אונזער נייעם אדרעס 362-360 קווין סטר. וועסט

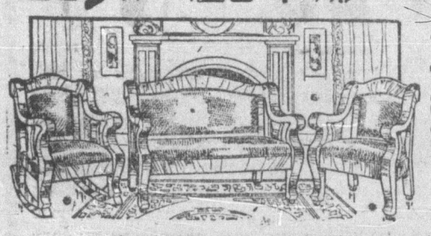

מיר האבען אגדוי סען אויס וואהל פון אלע סאר טען

פארניטשור סטאָוס א.ז.וו.

איידער איהר קויפט קומט און קוקט איבער אונזער סטאק איהר וועט דערביי פיעל געווינען

ס. לעווינטער

האט אלע סארטען ארטיקלען אין הויז פארנישינג

אונזער נייער אדרעס 362-360 קווין סט. וועסט

מיר זיינען אנגענטען פאר די פאוועניער סטאוס און רענדזשעס

טעלעפ. אדעל. 1306 — אפען אין די אבענדען

מיר גיבען ארויס חתונה לייסענס

מיר האבען די לעצטע און נייעסטע דעזיינס פון די

פאוועניער סטאוס און רענדזשעס

איידער איהר קויפט א סטאוו אדער א רענז קומט און בעקומט אונזער רעקד־זשעס.

אלע סטאוס זענען גאראנטירט צו באקען גוט, איינצושפארען קוילען, און האלטען דאס פייער א גאנצען טאג

וואס אבבעלאנגט רוסלאנד, האט ער געזאגט אז די עליים ווערען פערלאנגען א פאלשטענדיגע אבשאפונג פון אלע ראסענ־דיסקרימינירונגען, און אויסנאהמען איי־דער זיי וועלען צוטרעטען צו א קאָנפע־רענץ אויף צו ענדיגען די מלחמה, — וועל כע איז א מלחמה פאר פרייהייט און רעכ טע. און אזוי ברעכען דעם אבמאך פון 1878 ווי רומעניען האט געבראָכען וועט זיך שוין מעהר ניט ווידערהאלען.

סענאטאר לא פאנטיין האט געהערט וועגען דעם געפלאנטען אידישען קאָנגרעס, און ער איז גלייך פעראינטערעסירט גע־ווארען אין איהם. אזוי ווי ער איז אליין דער גרינדער פון אייניגע פון די גרעסטע פאלשטענדיגע אבשאפונגען פון אלע ראסענ־דיסקרימינירונגען, און אויסנאהמען איי־דער זיי וועלען צוטרעטען צו א קאָנפע־רענץ אויף צו ענדיגען די מלחמה, — וועל כע איז א מלחמה פאר פרייהייט און רעכ טע. און אזוי ברעכען דעם אבמאך פון 1878 ווי רומעניען האט געבראָכען וועט זיך שוין מעהר ניט ווידערהאלען.

סענאטאר לא פאנטיין האט געהערט וועגען דעם געפלאנטען אידישען קאָנגרעס, און ער איז גלייך פעראינטערעסירט גע־ווארען אין איהם. אזוי ווי ער איז אליין דער גרינדער פון אייניגע פון די גרעסטע פאלשטענדיגע אבשאפונגען פון אלע ראסענ־דיסקרימינירונגען, און אויסנאהמען איי־דער זיי וועלען צוטרעטען צו א קאָנפע־רענץ אויף צו ענדיגען די מלחמה, — וועל כע איז א מלחמה פאר פרייהייט און רעכ טע. און אזוי ברעכען דעם אבמאך פון 1878 ווי רומעניען האט געבראָכען וועט זיך שוין מעהר ניט ווידערהאלען.

סענאטאר לא פאנטיין האט געהערט וועגען דעם געפלאנטען אידישען קאָנגרעס, און ער איז גלייך פעראינטערעסירט גע־

(פארזעצונג אויף פייזדש 5).

מוזען מיר זיין דאס אויך פאר די רעדנער פון דער געשיכטע

אויף אן אנדער זייט אין דיזער צייטונג כרענגען מיר אן איבער־זעצונג פון אן אינטערוויו מיט דעם בעלגישען סענאטאר לא פאנטיין, פער־עפענטליכט אין דער ענגליש־אידישער וואכענשריפט „אמעריקען היברו", וועלכע איז פול מיט אפטימיזם. בנ־גע די רעזולטאטען פאר אידישע רעכט נאך דער מלחמה. און עס איז זעלבסטפערשטענדליך, דאס לא פאנטיין, אלס בעלגישער דיפלאמאט, זאל דיזען אפטימיזם צוזאמענבינדען מיט׳ן זיעג פון די אלאאירטע מעכטע.

דער אינטערוויו ווי שמייכלענד ע רזאל ניט זיין, האט אבער איין פונקט, וועלכעס מוז ארויסרופען אונצופריעדענהייט, ווייל דאס צייגט, אז אפילו אונזערע בעסטע פריינד קענען ניט צישטימען צו דער פאלשטענדי־גער אידישער בעפרייאונג.

רעדענדיג וועגען דעם ציוניזם, האט דיזער בעקאנטער דיפלאמאט צו זאגען, אז „די עטאבלירונג פון א אידישען שטאאט אין ארץ ישראל, ווי עס וויל האבען דער ציוניזם, וועט זיין א פערלוסט פאר׳ן וועלט־פראגרעס. ווייל די בעסטע פון דער אידישער האסע וועלען דאך פאר׳ן שטאאט אויסגענומען ווערען". דער בעלגישער סענאטאר, וועלכער וואלט ניט וועלען אז די וועלט זאל פערלוירען די אידען, איז אבער פאר דעם, אז פאלעסטינא זאל ווערען דער צענטער פון אידישער קונסט, ליטע־ראטור, דראמא און מוזיק, ווייל פון דעם וועלען פראפיטירען אי די אי־דען און אי די קריסטען.

ווי אלס דיזער גרעדאנק פון א קולטור צענטער זאל ניט זיין, ווייל אייגענטליכער פאטער זיינער איז דאך אחד העם, דער בעגרינדער פונ׳ם קולטורעלען ציוניזם, איז דאך לא פאנטיינס בעהויפטונג אינטערעסאנט מיט דעם, וואס זי קומט פון א ניט־איד, וועלכער וואלט וועלען זעהן דאס אידישע פאלק מעבעדיג אונטער בעסערע בעדינגונגען.

די אידישע בעפרייאונג קען ער אבער ניט זעהן אלס א זאך און פאר זיך זעלבסט, ווייל די אידען זענען בערעכטיגט צו פיהרען אזא וועלבסטשטענדיג לעבען ווי עס פיהרען עס אלע אנדערע פעלקער, נאר ווייל דאס איז די אינטערעסען פונ׳ם פראגרעס, און ווען א פאלשטענ־דיגע זעלבסטשטענדיגקייט צייגט זיך איהם ארויס אלס געגען דעם פראג־רעס און וועלט־אינטערעסען, וועגט איבער דאס לעצטע.

אן עקאָנאָמישער שטאאט וועט אבציהען ציפיעל אידען, וועט אוועק־נעהמען, ווי אידען זענען אמאהל כאראקטעריזירט געווארען — דאס זאלן פון דער ערד, און דער פראגרעס מוז דארוים זיין געגען דעם, א קולטור צענטער אבער וועט וועניג כחות אויסגענעהמען, — דאס קען דער פראגרעס ערלויבען.

דאס ווערט קלאהר פון לא פאנטיינס געשפרעך, און דארום איז עס אינטערעסאנט, ווייל דאס צייגט ווי אזוי אפילו די בעסערע וועלט קוקט אויף אונז, א בליק, וועלכער איז שוין ביי פיעלע געלעגענהייטען ער־קלערט געווארען אין די ווערטער, „אז מיר זענען דאס אויל אויף די רע־דער פון דער געשיכטע".

לא פאנטיינס אינטערוויו האט געצייגט, אז דיזער בליק אויף אונז הערשט נאך אלעס אין די בעסערע קרייזען פון דער וועלט, און אז מען זעהט נאך אלעס, אז אידען האבען א געוויסע מיסיע צו ערפילען — די מיסיאן פון קולטור־טרעגער פאר דער וועלט.

טרייעריג געגוג!

די טרויעריגע לאגע פון די גאליציאנער אידען

ווען די ערשטע ידיעות וועגען דיזע צרות, דאך ווערען זיי פארגעזעצט מיט זייער גאנצער ביטערקייט.

מען קען קיינמאהל ניט ערוואַרטען, אז ווען א שונא קומט אריין אין א לאנד, זאל ער זעהר פריינדליך בעהאנדלען די ארטיגע בעפעלקערונג, אבער דאך ווערט פון אלעמען בעמידהט, ציפיעל ניט אנצוטרעטען איהר. אזוי איז מיט אלעמען, אנדערש איז אבער מיט אידען.

דער טרויעריגער שיקזאל, וואס די אידען פון גאליציען האבען גע־האט צו דערטראגען, ביי רוסלאנדס ערשטער אינוואזיאן, איז שוין פון לאנג בעוואוסט, אבער ניט בעסער איז עס אויך יעצט ביי דער צווייטער אקופאציאן, אזוי מעלדעט אן אפיציעלער בעריכט פון דעם רוסישען זעמ־סטוואָ־פערבאנד:

„די מאטעריעלע לאגע פון די אידען האט זיך פערערגערט דורך דעם פערבאט פון פרייעס בעוועגען זיך, דורך די געגרינדעטע זעמסטוואָ־פערקויפס־שעלעס און דורך די גרויסע שטייערען, איז דער גאנצער אי־דישער האנדעל דערשלאגען. אין א טייל ערטער האט מען די אידען פערבאטען צו האנדלען מיט ברויט, ווייל זיי האבען נישט געוולאט טרייבען קיין האנדעל אויף אום שבת. בעזונדערס טרויעריג איז די לאגע פון די אידישע האנדווערקער.

דער זעמסטוואָ־פערבאנד האט אין פיעלע מקומות געגרינדעט שפייזהאלען, וועלכע שטעהען אבער אונטער דער השגחה פון פער־זאגען, וועלכע ווערען בעשטעטיגט און זענען אונטערוואָרפען די מיליי־טער־בעהערדען און וועלכע מאכען די אידען אונמעגליך צו בענוצען זיך מיט דער דאזיגער אינסטיטוציע. עס קומען אהין נור אזלכע אידען, וועלכע עס קומט שוין אויס צו שטארבען אויף דער גאס פאר הונגער. א חוץ דעם דארפען די שפייזהאלען בענוצט ווערען אומזיסט נור פון דער נישט ארבייטספעהיגער בעפעלקערונג, די אידען זענען אבער אומע דום פעררעכענט צו די ארבייטספעהיגע און מען געברויכט זיי נור צו אזעלכע ארבייטען ווי נאסען קעהרען, רייניגען די גאסען און דאס גלייכען און אזעלכע „ארבייטער" ווערען בכלל נישט בעצאהלט. אין טארנאָפּאָל למשל טרייבט מען צו אזעלכע ארבייטען צוזאמען טעגליך 5,600 אידען אלט און יונג, געזונטע און קראנקע. ווען עס האנדעלט זיך אבער וועגען בעצאהלטער ארבייט, געהמט מען קיין אידען נישט אן, כאטש זיי מעלדען זיך אין מאסען אפילו צו די שווערסטע ארבייטען.

דער פערבאנד האט אויך געגרינדעט בילליגע פערקויפסשטעלעס פאר דער נויטליידענדער בעפעלקערונג. אין א טייל שטעדט אבער איז גאנץ פשוט פערבאטען געווארען די דאזיגע געשעפטען צו פערקויפען סחורות פאר אידען, אין אנדערע ווערען די וויכטיגסטע סחורות פער־קויפט נור אום שבת, ווען אידען קומען נישט.

אין די קינדערהיימען פון פערבאנד ווערען דוקא פון די דאר־

לאזט אונז שיקען אייך דעם ארדער פון

קאסגרייזוים ביער

דורך פאסט

פילט אויסדעם ארדער פארם וואס איהר זעהט דא אונטען אדער שרייבט א ברויף צו דער עקספערטערס לימיטעד 503 מעקגיל בילדינג מאנטריאל, און שרייבט ארויס אויב איהר פערלאנגט פייל אייל, פארטער, אדער העלף, ענד העלף, לעגט אריין אין ברויף א פאסט־אפיס מאני ארדער, עקספרעס ארדער, אדער מזומן אין א רעזהושים־טרירטען ברויף

צוויי טעג שפעטער וועט אייער ארדע ר ווערען צוגעשיקט צו אייער טיער

עקספרעס הוצאות בעצאהלט אויף אלע ארדערס פון מזרח זייט פון לייק יוהראן

פייל אייל, XXX פארטער

העף ענד העף, גאלדען גייט

אין פיינט אדער קווארט באטערס, און פיער אדער אכט גאלאנדיגע פעסלאך

פרייז פאר טאראנטא		פרייז פאר אויסער טאראנטא	
פער קיים פון 2 דאז. פיינטס	$2.50	פער קיים פון 2 דאז. פיינטס	$300.
פער קיים פון 2 דאז. קווארטס,	$3.60	פער קיים פון 2 דאז. קווארטס	$4.00
פאר א פיער גאלאנדיג פעסעל	$2.50	פאר א פיער גאל. פעסעל,	$2.50
פאר א אכט גאלאנדיג פעסעל	$4.50	פאר א אכט גאל. פעסעל.	$4.00

צוריקגעצאהלט געלד 50 סענט פאר א קיים פיינטס. 72סענט פאר קווארטס. $1.00 פאר א פיער גאל. פעסעל, און $1.50 פאר אן 8 גאלאָנדיגע פעסעל.

צוריקגעצאהלט געלד $1.00 פאר א קיים פיינטס אדער קווארטס. $1.00 פאר פיער גאל. פע־סעל. $1.50 פאר אן 8 גאלאנדיגע פעסעל.

ORDER FORM

EXPORTERS LIMITED,
503 McGill Building, Montreal.
Send me at once .....
for which I enclose .....
Name .....
Address .....
Thrugoh ..... Carter

EXPORTERS Limited
503 McGill Building, Montreal

מיר שיקען אייך א פרייז ליסט פון פער־שיעדענע וויינען און ליקערס אויף פערלאנג.